

Siyasi Mizah Örneği: “Edebiyat Yapma” sözcüğüne cevap
(Example of political humour: A Literature Teacher’s Apology)

Meşhur “Bayrak” şiiri ile özdeşleşmiş olan Arif Nihat Asya Ankara Gazi Lisesi’nde okuduğum yıllarda edebiyat öğretmenimiz olmuştur. 1950-1954 yılları arasında Seyhan(Adana) Milletvekilliği yapan hocamız, kısa süren siyasal yaşamında da “nüktedan” kişiliğini gösteren çeşitli hitabet örnekleri vermiştir. TBMM’de 23 Temmuz 1953 tarihinde yaptığı konuşmadaki sözleri; derin bir zarafet ve düşünce içermektedir¹. Maalesef Türk politik hayatına “nükte” veya Şakir Eczacıbaşı’nın kullandığı daha uygun bir terimle “gülen düşünceler” girememiştir². Aslında Türkiye Büyük Millet Meclisi başta olmak üzere her yerde güler yüze ihtiyacımız var.

Son zamanlarda “başıma icat çıkarma” ve “felsefe yapma” deyimlerinin kökeni ve bizim gibi toplumlar için sosyolojik anlamı konusunda ilginç tespitler ve değerlendirmeler basın ve yayın organlarında dikkat çekmektedir. Günümüzden 71 yıl önce Arif Nihat Asya Hocamız, bütçe görüşmeleri üzerinde Mecliste sertleşen bir tartışma ve taraflar arasında “edebiyat yapma” sözlerinin tekrar edilmesi üzerine Meclis kürsüsünden hissiyatını şu şekilde ifade etmiştir. Aşağıda aynen tutanaklardan alıntılıyorum.

Arif Nihat Asya (Seyhan)—*Efendim, zaman zaman bu kürsüde iki taraf teşkil edip münakaşaya tutuşan arkadaşların birbirlerini “edebiyat yapmakla” itham ettiklerinin şahidiyim. Eğer tüzüğün müsaadesi varsa bu maksatla iki cümle söylemek için huzurunuzda çıkmış bulunuyorum. Sayın Başkanın bu hususta söz vermesini rica edeceğim.*

Efendim; bir taraf diğer tarafa, mesela, yanlış söylüyorsun, atıyorsun, münasebetsiz konuşuyorsun, yalan söylüyorsun, gibi ağır hitaplarda bulunmamak için daha yuvarlak daha sağa sola kaçan ve etliye sütlüye dokunmayan bir tabir arıyorlar, buluyorlar, basmakalıp olarak dillerinin ucuna, “edebiyat yapıyorsun” sözü geliyor.

Bu vaziyet karşısında edebiyatın da müdafaaya ihtiyacı olduğuna kaniim. (Gülüşmeler).

¹ TBMM Tutanakları B:107, 13. 7. 1953, O:1, s.568.

² Türkçe yazında mizah/nükte üzerinde yayınlanmış iki kitap dikkat çekmektedir. Bunlardan birisi Şakir Eczacıbaşı tarafından kaleme alınmış olan *Bernard Shaw: Gülen Düşünceler (1995)*, diğeri ise Nejat Muallimoğlu tarafından yazılmış olan *Politikada Nükte (1976)* kitaplarıdır.

Cezmi Türk arkadaşımız Başvekilin sözleri için “edebiyat yapıyorsun” tevcihinde bulundular. Başvekil de kalktılar, Cezmi Türk’e hitaben, “edebiyat yapıyorsun” demediler ama edebiyat yapmıyorum diyerek adeta edebiyat yapmayı bir kusur olarak teşrih ettiler.

Arkadaşlar, edebiyat yapmak bir defa kusur değildir. Sonra edebiyat her cemiyette olduğu gibi bir cemiyeti cemiyet eden unsurlardan biridir. Edebiyatı kaldırdığımız zaman cemiyet kalmaz. Bu itibarla arkadaşlarımızın birbirlerini incitmemek için, edebiyatı incitmeyi göze almalarını protesto ve şimdiden sonra olsun buna dikkat buyurmalarını rica ederim. (Alkışlar).

Reis—*Arkadaşımız usul hakkında konuştu.*

Usul tartışmaları genellikle Meclis İç Tüzüğü'nün uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar ile ilgili olsa da Arif Nihat Asya Hocamız, meseleyi tamamen farklı bir noktaya taşıyarak gerginleşen havayı yumuşatırken bir de ilginç ders vermiştir. Oturumu yöneten değerli Başkan ise bu girişimi yukarıdaki ifade ile ancak açıklayabilmiş görünüyor.

Bir gazetede Genç Girişimciler Kurulu tarafından “*Haydi İcat Çıkaralım Girişimcilik Konferans Serileri*” düzenlendiği şeklinde bir haber okuduğumda yukarıdaki kıssayı hatırladım. “Başıma icat çıkarma” sözlerinden, *haydi icat çıkaralım* anlayışına geçtiğimize göre, gelecekte, yaşamımızın her aşamasında, gerçek bir *edebiyat yapma* anlayışına da geçebiliriz diye düşünüyorum. Hâlâ umut var.

İki ünlü Latin Amerikalı yazar Mario Vargas Llosa ve Carlos Fuentes tarafından kaleme alınan üç metinden oluşan ve Türkçeye Celal Üster tarafından “Edebiyata Övgü” başlığı altında kazandırılan kitaptaki tespitler, yarım asırdan fazla bir süre önce bir Türk Edebiyatçının TBMM’de kısacık bir konuşma içinde özetle değindiği hususlara benzemektedir.

İnsanların “(...) yapacak o kadar çok önemli işi, hayatta o kadar çok yükümlülük ve sorumluluğu vardır ki, değerli vakitlerini saatlerce roman ya da şiir okuyarak harcayamazlar. Bu yaygın anlayışa göre, edebiyat her zaman onsuz edilebilir bir şeydir; edebiyatın duyarlılığımızı ve görgümüzü artıran yüce ve yararlı bir uğraş olduğuna kuşku yoktur, ama ancak boş vakti olan insanların göze alabileceği bir eğlence, takıp takıştırılabileceği bir süstür bu.”

Ancak böyle düşünenlere edebiyatın bir boş vakit “uğraşı” değil; yaşamın ta kendisi olduğunu anımsatmakta yarar var. Tıpkı Mario Vargas Llosa'nın yukarıdaki cümlelerinde biraz da ironi katarak anlatmaya çalıştığı gibi.